

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУСПІЛЬСТВА

Баньковська О.Г.

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький класичний ліцей Запорізької міської ради
Запорізької області

Запорізький класичний ліцей – це яскраве ім'я вперше залунало у місті козацької слави Запоріжжі в 1990 р., і з того часу стало синонімом якісної й всебічної освіти. Творці ліцею намагалися втілити в нього «пушкінський дух» творчості й поставили за мету формування інтелектуального потенціалу суспільства.

Ліцей – це справжня держава науки зі своїм прапором, гербом і гімном.

Традиційні шкільні дисципліни широко доповнені в ньому унікальними курсами розвиваючих ігор і психології, міфами Давньої Греції й Біблійних розповідей, історією світової культури й енциклопедичною годиною, які розкривають у дітях уміння логічно мислити, залучають учнів до скарбниць мистецтва. Ось уже 25 років іноземні мови й інформатика вивчаються з 1 класу, доповнюючись пізніше другою іноземною мовою й комп'ютерним спецкурсом.

Гармонія науки й мистецтва - пріоритетна основа ліцейської освіти. Обов'язкова музична освіта - унікальна особливість ліцею: скрипка, фортепіано, віолончель, гітара, акордеон, флейта, саксофон – далеко не повний перелік спеціалізації школи. Індивідуальні заняття музичним інструментом – запорука розвитку музичних здібностей і талантів кожного ліцейста. Спів, музика, сольфеджіо й музична література - базові предмети майбутнього музиканта, що виховується в ліцеї.

Уроки театру й танцю дають можливість дитині розкрити себе у всій повноті артистизму й пластичності. А заняття образотворчим мистецтвом розвивають здатність яскраво й творчо бачити, переосмислювати навколишній світ.

Ідея інтеграції навчально-виховного процесу та впровадження безперервної художньо-естетичної освіти в Україні, запровадження нових предметів освітньої галузі відкрили невичерпні можливості для підвищення комплексу компетенцій як сучасного вчителя художньо-естетичного циклу, так і формування компетенцій обдарованих у сфері мистецтва учнів.

Аналіз статистичних даних доводить, що сучасний стан розвитку художньо-естетичної освіти, перевага в шкільному навчанні предметів технологічного, соціально-гуманітарного циклу тощо, значне зменшення учнів, які зацікавлені у здобутті мистецьких професій і

подальшого навчання у педагогічних вищих навчальних закладах на факультетах мистецтва, а також водночас зниження рівня морально-духовного та естетичного виховання сучасної молоді дозволяють зробити висновок про потребу підвищення статусу художньо-естетичної освіти та залучення до вивчення мистецьких дисциплін якомога більшої кількості учнів.

Не можуть не викликати занепокоєння тенденції часу та зміни в зменшенні кількості годин на освітню галузь «Мистецтво», що є недостатнім для розвитку емоційно-почуттєвої сфери учнів, їхніх художніх здібностей і мислення.

У ліцеї впроваджені нова роль та зміст музично-естетичної освіти:

–унікальний для загальноосвітньої школи цикл музично-естетичних предметів, де поєднується теоретичне і практичне вивчення музики;

–інтеграція музично-естетичного і загальноосвітнього циклу дисциплін: система розкладу уроків являє собою чергування предметів обох циклів з метою зміни навчальної діяльності учнів та розвитку як логічного, так і образного мислення.

Так, наприклад, в розкладі занять після математики йде індивідуальна музика або театр. Це дає можливість на практиці реалізувати давнє відкриття психолого-педагогічної думки, що відпочинок – це зміна діяльності. Такий підхід дозволяє зняти напругу з дитини, рівномірно розподілити робочий день учня, зняти зайве перевантаження за рахунок відсутності дублювання навчального матеріалу на предметах загальноосвітнього й естетичного циклів.

–музично-естетична освіта визначає пріоритети творчого підходу в будь-якій діяльності, що реалізується в створенні творчого розвивального середовища ліцею.

Класична і народна музика гармонізує духовний і фізичний стан людини, розкриває в ньому потребу в творчості й самореалізації. У ліцеї відстежувався характер виховного середовища за «методикою векторного моделювання освітнього середовища» (автор Ясвін В., журнал «Директор школи» №6, 1998 г.) і результати виявили типовотворче середовище, що є ще одним показником особливої ролі музично-естетичного циклу.

–загально розвиваючий взаємний вплив обох циклів:

• музика активізує життєдіяльність людини через емоційну сферу, розвиває просторове мислення, лінгвістичні та математичні здібності, формує художній смак;

• розширене викладання музики забезпечує високу успішність ліцеїстів. Експерименти 60-х років в Угорщині та в 90-х у Прибалтиці свідчать про краще засвоєння всіх предметів навіть за рахунок скорочення об'єму програм цих предметів на користь музики, про такі ж високі результати свідчить і навчання в Запорізькому класичному ліцеї;

- музична освіта ліцею є природовідповідною оздоровчою технологією, підвищує опір до стресів, допомагає подолати в навчальній діяльності логопедичні, душевні та інші проблеми учнів;

–музична освіта сприяє вихованню високоморальної людини, бо розвиває моральні якості особистості, вчить більш емоційно відчувати прекрасне в житті, розвиває емпатію людини;

–результатом впровадження музично-естетичної освіти в ліцеї стало створення багатьох творчих колективів ліцею (від 5 до 40 учасників в кожному), які є головною формою удосконалення музично-естетичних знань та навичок й основою виховної роботи класичного ліцею.

Численні творчі колективи давно стали прикрасою ліцейських і міських свят. Ними розробляються різноманітні творчі проекти. Їх колективна діяльність направлена на підвищення рівня майстерності кожного в даній сфері:

- різновікові колективипороджують особливу атмосферу дружби і співпраці між учнями 4-11 класів;

- обдарована дитина може розвиватися з різким випередженням, залишаючись у середовищі одноліток;

- більшість учнів мають реальну перспективу самостверджуватися у власних очах або змінювати несприятливе до себе ставлення вколективі на підставі іншого виду діяльності, уіншій мікрогрупі, яка мотивує їх прагнення до творчого зльоту і соціально цінних ініціатив;

- напружений графік репетицій, виступи на престижних концертних майданчиках міста, участь у фестивалях, конкурсах, поїздки Україноюта зарубіжжям дають безцінний досвід колективної діяльності;

- розвиваютьсяякості відповідальності, обов'язковості, самопрезентації, розширюєтьсясвітогляд і виховується гордість за свій ліцей, місто, державу.

Саме така колективна діяльністьучнівсприяє досягненнювисокого рівня результативності на музичних конкурсах і фестивалях як міського, так і міжнародного етапів. Горде звання «Зразкових» носять ансамблі скрипалів, бандуристів, оркестр народних інструментів і хоровий колектив. А ансамблю «Джаз-ліцей» присвоєно почесне звання «Народного творчого колективу». Ансамбль народного й естрадного танців, духовий ансамбль, вокальна студія, камерний ансамбль дарують дітям радість зустрічі з мистецтвом, розвивають всебічні таланти ліцейстів.

Музично-естетичний цикл дисциплін вивчається в ліцеї з 1 по 8 клас. Загальноосвітні предмети в цей час вивчаються на рівні стандарту. І лише з 10 по 11 клас в ліцеї починається навчання на математичному, історичному та філологічному профілях. Але за результатами

олімпіад ліцей в районі посідає 3 місце серед звичайних і спеціалізованих шкіл, маючи крім того до 50 перемог (13% від кількості учнів) в музичних конкурсах. А за результатами зовнішнього незалежного оцінювання всі 6 років його проведення ліцей входить в 100 кращих шкіл України (щорічно тільки 5-6 шкіл Запоріжжя входять до кращої сотні), а чотири рази з цих шести – ліцей є кращим в Запорізькій області.

Такі високі результати свідчать, що музично-естетична освіта є необхідним компонентом виховання дітей в школі і сприятливо впливає на навченість дитини в цілому.

Результативність навчання в класичному ліцеї обумовлена ефективною організацією НВП, діяльністю педагогів високого рівня професійності, здатними до творчих наробок та проєктів, інноваційними втіленнями для створення розвивального творчого середовища, перед усім унікальним поєднанням музичної, естетичної загальної освіти.

Насамкінець хочеться навести такий приклад: на щорічному концерті, присвяченому нагородженню Нобелівських лауреатів, де збираються очільники багатьох держав та відомі діячі різних сфер діяльності, головний експерт виступає перед присутніми: «Шановні пані та панове! Якщо ви бажаєте, щоб ваша дитина зробила перший крок до отримання Нобелівської премії – навчайте її музиці!»